

SXEDIO.FJ1

4.9 1947: Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΑΠΑΝΤΟΥΝ ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΚΕΠΤΙΚΗ ΕΕΚΑΘΑΡΙΖΟΝΤΑΣ ΟΤΙ ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΟΥΣΕ ΕΝΔΕΙΞΗ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΜΕ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ

Ο Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Μητροπολίτης Κερύνειας Μακάριος ο Β για να ενισχύσει τη γραμμή της αποχής από τη Διασκεπτική Συνέλευση συγκάλεσε στις **21 Αυγούστου 1947** ευρεία σύσκεψη, αλλά σ' αυτήν κάλεσε μόνο όσους συμφωνούσαν με τη γραμμή του.

Στη σύσκεψη, όπως ήταν φυσικό, δεν ακούστηκε καμιά αντίθετη φωνή και αυτή κατέληξε σε συμφωνία ότι θα συνεχιζόταν η ενωτική αξίωση.

Σε ψηφίσματα μάλιστα που εγκρίθηκαν στη σύσκεψη προς τους Πρωθυπουργούς των Κυβερνήσεων της Ελλάδος και της Αγγλίας και στις Βουλές των δύο χωρών και την αποικιακήν Κυβέρνηση επαναλαμβανόταν η αξίωση αυτή σταθερά:

"Σήμεραρον **21 Αυγούστου 1947** ημέραν Πέμπτην και ώραν **5ην** μ.μ. συνελθόντες υπό την Προεδρίαν του σεβ. Τοποτηρητού του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Κύπρου και Εθνάρχου, Μητροπολίτου Κυρηνείας κ.κ. Μακαρίου εν τη Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου οι κάτωθι υπογεγραμμένοι ηγούμενοι των Ιερών Μονών της Κύπρου, οι αντιπρόσωποι των πολιτικών Κομμάτων, Εθνικού, Σοσιαλιστικής Πρωπορείας και Σοσιαλιστικού, ως επίσης οι αντιπρόσωποι της Παναγροτικής Ενώσεως Κύπρου και της Συνομοσπονδίας Εργατών Κύπρου και οι εκπρόσωποι των κληθέντων υπό της Αυτού Εξοχότητος και του Κυβερνήτου προς συγκρότησιν Διασκεπτικής Συνελεύσεως διά το Σύνταγμα Νομικών Προσώπων και Οργανώσεων και τέλος οι Αριστίνδην κληθέντες υπό της Αυτού Σεβασμιότητος Σύμβουλοι αυτού,

ΨΗΦΙΖΟΜΕΝ:

1. Αποκρούομεν ομοφώνως και μετ' αγανακτήσεως

πάσαν συνεργασίαν, σκοπούσαν την επιβολήν οιασδήποτε μορφής Συντάγματος και οιονδήποτε Σύνταγμα υπό καθεστώς ξένον προς τα αισθήματα και την θέλησιν του Κυπριακού Λαού.

2. Επαναλαμβάνομεν εντόνως την διακήρυξιν ημών, ότι η μόνη αναλλοίωτος και αδάμαστος θέλησις του Ελληνικού Κυπριακού Λαού είναι μία και μόνη, η άμεσος Ένωσις και μόνον η Ένωσις μετά της Μητρός Ελλάδος υπέρ επιτεύξεως της οποίας θα συνεχίσωμεν εντονώτερον τον αγώνα ημών.

3. Επικαλούμεθα τας διακηρύξεις της Αγγλικής και των λοιπών συμμαχικών Κυβερνήσεων περί αυτοδιαθέσεως των Λαών και εφαρμογής εις τον μεταπολεμικόν κόσμον των αρχών της δικαιοσύνης της ελευθερίας και της Πολιτικής Ηθικής όπως αξιώσωμεν παρά της αγγλικής Κυβερνήσεως φίλης και συμμάχου της Μητρός ημών Ελλάδος θυσιασθείσης υπέρ του κοινού αγώνος, την εφαρμογήν των αρχών τούτων εν Κύπρω.

4. Απευθύνομεν αγωνιώδη έκκλησιν προς την Μητέρα Ελλάδα και τους φιλελεύθερους λαούς όλου του κόσμου, όπως συντονίσουν μαθ' ημών τας προσπάθειας αυτών υπέρ απονομής στοιχειώδους δικαιοσύνης εις την ιστορικήν ταύτην Νήσον διά της αμέσου αποδόσεως αυτής εις την Μητέρα Ελλάδα, μεθ' ης την συνδέουν Ιστορία 40 αιώνων, Γλώσσα, Παραδόσεις, Θρησκεία, ήθη και έθιμα και εθνικός χαρακτήρ, κοινοί αγώνες υπέρ της ελευθερίας και του Πολιτισμού και ταυτότης πόθων, βλέψεων και ιδανικών.

5. Παρακαλούμεν την Εθναρχίαν όπως το παρόν ψήφισμα διαβιβασθή προς την Αυτού Εξοχότητα τον Πρωθυπουργόν της Μεγάλης Βρετανίας, τον έντιμον Υπουργόν των Αποικιών, την Αυτού Εξοχότητα τον κυβερνήτην της Κύπρου, τας αγγλικάς Βουλάς και τους Πρωθυπουργούς των αγγλικών Κτήσεων, ως επίσης προς τον Πρωθυπουργόν της Ελλάδος, τον Υπουργόν των Εξωτερικών της Ελλάδος και προς την Βουλήν των Ελλήνων διά του Προέδρου αυτής, και

6. Η συνέλευσις αναθέτει την υπογραφήν του

ψηφίσματος τούτου εις την Αυτού Σεβασμιότητα τον Τοποτηρητήν και Εθνάρχην".

(Μεταγλώττιση)

"Σήμερα **21 Αυγούστου 1947** ημέρα Πέμπτη και ώρα **5ην μ.μ.** αφού συνήλθαμε υπό την Προεδρία του σεβ. Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Κύπρου και Εθνάρχη, Μητροπολίτη Κυρηναίας κ.κ. Μακαρίου στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου οι πιο κάτω υπογεγραμμένοι ηγούμενοι των Ιερών Μονών της Κύπρου, οι αντιπρόσωποι των πολιτικών Κομμάτων, Εθνικού, Σοσιαλιστικής Πρωπορείας και Σοσιαλιστικού, όπως επίσης οι αντιπρόσωποι της Παναγροτικής Ένωσης Κύπρου και της Συνομοσπονδίας Εργατών Κύπρου και οι εκπρόσωποι αυτών που κλήθηκαν από την Αυτού Εξοχότητα και Κυβερνήτη προς συγκρότηση Διασκεπτικής Συνέλευσης για το Σύνταγμα Νομικών Προσώπων και Οργανώσεων και τέλος όσοι κλήθηκαν Αριστίνδην από την Αυτού Σεβασμιότητα Σύμβουλοι του,

ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ:

1. Αποκρούουμε ομόφωνα και με αγανάκτηση κάθε συνεργασία, που σκοπεύει στην επιβολή οποιασδήποτε μορφής Συντάγματος και οποιοδήποτε Σύνταγμα υπό καθεστώς ξένο προς τα αισθήματα και τη θέληση του Κυπριακού Λαού.

2. Επαναλαμβάνουμε έντονα τη διακήρυξη μας, ότι η μόνη αναλλοίωτη και αδάμαστη θέληση του Ελληνικού Κυπριακού Λαού είναι μία και μόνη, η άμεση Ένωση και μόνο η Ένωση με τη Μητρα Ελλάδα υπέρ της επίτευξης της οποίας θα συνεχίσουμε εντονότερο τον αγώνα μας.

3. Επικαλούμαστε τις διακηρύξεις της Αγγλικής και των υπολοίπων συμμαχικών Κυβερνήσεων για αυτοδιάθεση των Λαών και εφαρμογή στο μεταπολεμικό κόσμο των αρχών της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της Πολιτικής Ηθικής όπως αξιώσουμε παρά της αγγλικής Κυβέρνησης φίλης και συμμάχου της Μητέρας μας Ελλάδος που θυσιάστηκε υπέρ του κοινού αγώνα,

την εφαρμογή των αρχών αυτών στην Κύπρο.

4. Απευθύνουμε αγωνιώδη έκκληση προς τη Μητέρα Ελλάδα και τους φιλελεύθερους λαούς όλου του κόσμου, όπως συντονίσουν μαζί μας τις προσπάθειες τους υπέρ της απονομής στοιχειώδους δικαιοσύνης στην ιστορική αυτή Νήσο με την άμεση απόδοση της στη Μητέρα Ελλάδα, με την οποία συνδέουν Ιστορία **40** αιώνων, Γλώσσα, Παραδόσεις, Θρησκεία, ήθη και έθιμα και εθνικός χαρακτήρας, κοινοί αγώνες υπέρ της ελευθερίας και του Πολιτισμού και ταυτότητας πόθων, βλέψεων και ιδανικών.

5. Παρακαλούμε την Εθναρχία όπως το παρόν ψήφισμα διαβιβασθεί προς την Αυτού Εξοχότητα τον Πρωθυπουργό της Μεγάλης Βρετανίας, τον έντιμο Υπουργό των Αποικιών, την Αυτού Εξοχότητα τον κυβερνήτη της Κύπρου, τις αγγλικές Βουλές και τους Πρωθυπουργούς των αγγλικών Κτήσεων, ως επίσης προς τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας, τον Υπουργό των Εξωτερικών της Ελλάδας και προς τη Βουλή των Ελλήνων διά του Προέδρου της, και

6. Η συνέλευση αναθέτει την υπογραφή του ψηφίσματος αυτού στην Αυτού Σεβασμιότητα τον Τοποτηρητή και Εθνάρχη".

Ο νέος Κυβερνήτης της Κύπρου Ουίνστερ για να πιέσει περισσότερο τα πράγματα και ίσως για να εξασφαλίσει περισσότερες συμμετοχές στη Διασκεπτική που θα συγκαλούσε προέβη σε μια διευκρίνιση-βόμβα στις **26** Αυγούστου.

Είπε ότι η Αγγλία δεν εξέταζε περίπτωση Ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα και ότι δεν υπήρξε τέτοια συμφωνία μεταξύ των Κυβερνήσεων της Αγγλίας και της Ελλάδας.

"Στο διάγγελμα το οποίο απηύθυνα προς τον Κυπριακό λαό, μετά την άφιξη μου ζήτησα να καταστήσω εντελώς σαφείς τους σκοπούς της Κυβέρνησης της Αυτου Μεγαλειότητας αναφορικά με το μέλλον της νήσου. Εν τούτοις όμως δηλώσεις οι οποίες έχουν γίνει τελευταία παραγνωρίζουν τι είπα τότε.

Ενόψη των διαδόσεων οι οποίες σαν συνέπεια των δηλώσεων κυκλοφόρησαν σε μεγάλη έκταση, έχω τώρα εξουσιοδοτηθεί από την Κυβέρνηση της Α. Μ. να διαψεύσω κάθε διάδοση που κυκλοφορεί ή θα κυκλοφορήσει ότι η ιδέα της παραχώρησης της Κύπρου στην Ελλάδα εξετάζεται από υπευθύνους κύκλους στην Αγγλία.

Καμιά συμφωνία δεν υφίσταται μεταξύ της Βρετανικής και της Ελληνικής Κυβέρνησης αναφορικά με την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα υπό οποιανδήποτε μορφή. Περαιτέρω τέτοια συμφωνία ούτε συζητείται, ούτε πρόκειται να συζητηθεί.

Οποιοσδήποτε δηλώσεις ή φήμες για το εναντίον είναι ψευδείς και εντελώς αβάσιμες".

Παρά τη διευκρίνηση του Κυβερνήτη ο Τοποτηρητής Μητροπολίτης Μακάριος απευθύνθηκε για μια ακόμη φορά προς τον Ιωάννη Κληρίδη, δήμαρχο Λευκωσίας στις 30 Αυγούστου και ζήτησε από αυτόν όπως η Παράταξη Εθνικής Συνεργασίας της οποίας ηγείτο να εγκαταλείψει τη γραμμή της και να συνταχθεί με την Εθναρχία.

Ανέφερε ο Κυρηναίος Μακάριος στην επιστολή του:

"Αξιότιμον κον Ιωάννην Κληρίδην,
Δήμαρχον Λευκωσίας και ηγέτην "Παρατάξεως
Εθνικής Συνεργασίας"

Αξιότιμε Κύρι,

Μετά θλίψεως ου μικράς βλέπομεν την επ' εσχάτων των ημερών αναληφθείσαν υπό ενοίων, εν άκρα προς την μόνην εθνικήν πορείαν και τας ιδίας αυτών μέχρι χθες διακηρύξεις αντιθέσει, έντονον προσπάθειαν παραπλανήσεως του φιλοπάτριδος λαού της νήσου ημών εν τη επιδιώξει της εθνικής αυτού αποκαταστάσεως.

Ενώ δηλαδή χρόνω μοναδική η Νήσος αξίωσιν είχε και παντοιοτρόπως διελάλει ανά τα πέρατα της Οικουμένης " Ένωσιν και μόνον Ένωσιν και ουδέν απολύτως άλλο ή ένωσιν" αξίωσιν, εις ην ιδίως ενέμεινε και επέμεινεν ελληνοπρεπώς μετά τα προ

δεκαεξαιτίας διαδραματισθέντα ιστορικά εκείνα γεγονότα, των ένεκα και υπέστη τους γνωστούς διωγμούς και τας αφορήτους καταπιέσεις προς αλλοίωσιν ή κατάπνιξιν του εθνικού αυτής φρονήματος, αλλά χωρίς ποσώς να καμφθή και αποστή της αξιώσως εκείνης, ην τουναντίον και διειτύπωσε προ επταμήνου εντονώτερον και επισημότερον προς την Κυβερνώσαν δύναμιν διά Πρεσβείας ης μετέσχετε ως εκπρόσωπος της άνω Παρατάξεως υπό τον αοίδιμον Εθνάρχη Λεόντιον, αίφνης και εν τη κρισιμωτέρα του εθνικού ημών ζητήματος ώρα, ηγέρθη υπό τινών των υφ' υμών εν τη πρεσβεία εκπροσωπηθέντων ή παράφωτος κραυγή "προς το Σύνταγμα και την Βουλήν", την "Βουλήν εκείνυν ήν ομοφώνως κατήργησεν η Κύπρος το 1931, την "Βουλήν" ήτις ανασυνιστωμένη αναμφισβήτητον σκοπόν έχει και βέβαιον αποτέλεσμα θα φέρη την οπισθοδρόμησιν και καταβαράθρωσιν της εθνικής ημών αξιώσεως.

Δεν σκοπεύομεν ν' απαριθμήσωμεν λεπτομερώς πάσας εκείνας τας περιπτώσεις καθ' ας και επισήμως οι αποπειρώμενοι νυν την διάσπασιν του εθνικού αγώνος της Νήσου διεκήρυξαν την αδιαλλαξίαν αυτών προς πάσαν σημαντικήν μεταρρύθμισιν. Ούτε να καταδείξωμεν το μέγιστον προσγινόμενον κακόν εκ τς ούτω πρωτοφανούς ανυπακοής και απειθαρχίας προς την φωνήν της Εθναρχούσης του υποδούλου τούτου τόπου Εκκλησίας ήτις αξιωματικώς πιστός και σαφώς διηρημένευσε την εθνικήν θέλησιν της Κύπρου και διά δύο προσφάτων επισήμων εγγράφων, του ιστορικού διαγγέλματος του αοιδίμου Αρχιεπισκόπου Λεοντίου της 12ης Ιουλίου 1947 και της ημετέρας δικηρύξεως της 8ης Αυγούστου 1947, δι' ων απορρίπτεται πάσαν συνταγματικήν προσφοράν.

Επιθυμούμεν μόνον να επισύρωμεν την προσοχήν αξιοπρέπειαν και καρτερίαν επιδεικνυομένην νυν υπό τινων λιποψυχίαν. Προς παγίδευσιν της Νήσου και εκπτροπή αυτής από της μόνης ενδεδειγμένης εθνικής πορείας, επηγγέλθη η κρατούσα δύναμις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις. Ομοφώνως απερρίφθη αρχικώς υπό πάντων το δέλεαρ τούτο, ως σκοπούν την

παράτασιν της δουλείας. Πλην όμως προς της αποσβέσεως έτι του ήχου των διαμαρτυριών προβάλλουσι τινές ουχί ατυχώς αγωνισταί μεταιώσεως των κυβερνητικών σχεδίων, αλλά πρόθυμοι να αποδεχθώσι ταύτα και το πάντων θλιβερώτερον, υμνηταί ακούραστοι των αγαθών της Κυβερνητικής προσφοράς και θιασώται ένθερμοι εξασφαλίσεως εξόδου της Μ. Βρεττανίας εκ της εις ην περιήχθη, διά της άχρι τούδε στάσεως της Κύπρου δυσχερούς θέσεως. Και επί τούτοις παρεμβάλλουσιν ανυπέρβλητον εμπόδιον εις τας προσπάθειάς της ελευθέρας Πατρίδος υπέρ του αγώνος ημών, αν τόσον επισήμως υιοθέτησιν εσχάτως έτι αύτη διά της ομοφώνου ψήφου της Βουλής των Ελλήνων.

Παραδείγματα εθνικής καταρτερίας και εμμονής παρέχουσιν ου μόνον η μακραίων ελληνική ιστορία και οι συνεχιζόμενοι επικοί αγώνες της ελευθέρας Πατρίδος, αλλά και πλήθος λαών της σήμερα επιδιωκόντων την πλήρη αυτών εθνική ανεξαρτησίαν και αποκρουόντων οιανδήποτε συνθηκολόγησιν μετά των κυριάρχων αυτών, θα ήτο η εσχάτη πλάνη και θα επεσύρετο αμετακλήτως η υπό της ιστορίας και της εθνικής συνειδήσεως καταδίκη, εάν εσημειούτο νυν θλιβερά εξαίρεσις εν τη ελληνική Κύπρω, δι' αποδοχής των προσφερομένων συνταγματικών μεταρρυθμίσεων.

Φρονούμεν, ότι δεν απαιτούνται πλείονα, όταν απευθυνώμεθα προς υμάς τον μετασχόντα της Κυπριακής Πρεσβείας και αντιληφθέντα ακριβέστερον την θέσιν του εθνικού ημών ζητήματος.

Ποιούμεθα λοιπόν, θερμοτάτην προς υμάς πατρικήν έκκλησιν, δι' υμών δε και προς πάντας τους υπό την υμετέραν ηγεσίαν δρώντας, όπως αποστρακίζοντες ανθρωπίνας αδυναμίας και προφάσεις και αναλογιζόμενοι το αληθές εθνικόν συμφέρον της Κύπρου και μόνον τούτο και ενωτιζόμενοι την φωνήν του Έθνους ημών και της ιστορίας τούτου απορρίψητε ασυζητεί και πάντες ημείς, ως άλλως τε επράξατε αρχικώς, τιμώντας ούτω και τας υπογραφάς υμών, πάσαν μετά της κατεχούσης δυνάμεως σύμπραξιν προς εφαρμογήν συνταγματικών

μεταρρημίσεων και αγωνισθήτε πάση δυνάμει δι' Ενωσιν και μόνον Ενωσιν και ουδέν απολύτως άλλο ή Ενωσιν.

Εν τη πεποιθήσει ότι η έκκλησις ημών αύτη θα εύρη πλήρη την απήχησιν εν τη εθνική υμών συνειδήσει, ευλογούμεν εκ μέσης καρδίας πάντας και διατελούμεν.

Διάπυρος εν Κυρίω ευχέτης
Ο ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ
Τοποτηρητής

Εν τη Ι. Μονή Αγ. Αναργύρων
τη 30η Αυγούστου 1947

Η επιστολή του Κυρηνείας δόθηκε στη δημοσιότητα πριν ακόμα φθάσει στα χέρια του Κληρίδη και αυτός απάντησε στον Τοποτηρητή Μακάριο δημόσια ενώ μιλούσε σε συλλαλητήριο της Αριστεράς στη Λευκωσία που συγκλήθηκε υπέρ της υποψηφιότητας του Μητρολίτη Δέρκων (του υποψηφίου που υποστήριζε η Αριστερά για Αρχιεπίσκοπο Κύπρου) και της συμμετοχής του λαού στη Διασκεπτική.

Ο Ιωάννης Κληρίδης απάντησε στον Κυρηνείας ότι η Παράταξη της οποίας ηγείτο ήταν πρόθυμη να συνεργασθεί με την Εθναρχία αν γίνονταν πραγματικοί και κοινοί αγώνες για την Ένωση με όλο το λαό ενωμένο:

Σεβασμιώτατε,

Ανέγνωσα εις τας εφημερίδας επιστολήν της Υμετέρας Σεβασμιότητος ημερομηνίας 30ης Αυγούστου 1947, και απευθυνομένην προς εμέ ως ηγέτην της Παρατάξεως Εθνικής Συνεργασίας.

Μέχρι της στιγμής ταύτης δεν έλαβον τοιαύτην επιστολήν εν τούτοις επειδή εδημοσιεύθη εις τας εφημερίδας δεν δύναμαι να την αγνοήσω και ερωτώ:

Πριν εισέλθω όμως εις τη ουσίαν να μου επιτρέψητε να υπενθυμίσω εις την Υμετέραν Σεβασμιότητα ωρισμένα γεγονότα.

Κατά την εν Αθήναις συνάντησιν μας ως μέλος

της Κυπριακής Πρεσβείας εξήγησα ες την Υμετέραν Σεβασμιότητα τον σκοπόν της Παρατάξεως Εθνικής Συνεργασίας και εμέναμεν σύμφωνοι ότι διά να προωθηθή ο ενωτικός αγών αυτός δεν δύναται να γίνη χωρίς οργανωμένην και πειθαρχημένην συνεργασίαν του λαού.

Εξετιμήσατε τας απόψεις μου και την ορθότητα των σκέψεων μου και δεν εχάνατε ευκαιρίαν διά να εκφράζετε την τοιαύτην εκτίμησιν προς όλους τους φίλους σας. Όταν δεν εθεωρήθη το διαβατήριον σας δι' Αγγλίαν και συνεπώς δεν ήτο δυνατόν να συμμετάσχετε της πρεσβείας εισηγήθησαν να παραμείνεται ως εκπρόσωπος της Πρεσβείας εις Αθήνας, εγώ δε επέμενα ότι θα ήτο σκοπιμότερον να επανέλθετε εις την Κύπρον και να χρησιμοποιήσετε το κύρος σας διά την ολόπλευρον συνεργασίαν του λαού επί του εθνικού αγώνος. Επικράτησεν η εισήγησις μου και συνεπής προς τα συμφωνηθέντα επανήλθετε εις Κύπρον και εις τας πρώτας δηλώσεις εκηρύχθηκε υπέρ της συνεργασίας του λαού εις τον ενωτικόν αγώνα.

Επανήλθεν η πρεσβεία άπρακτος και το Εθναρχικόν Συμβούλιον, αφού ήκουσε τα της δράσεως της πρεσβείας, εν τη πλειοψηφία του απεδέχθη την αισιοδοξίαν του Προέδρου του ότι ο ελληνικός κυπριακός λαός διά της στάσεως του ήδη υπέγραψε τη ένωσιν του, εμού επιμείναντος εις το ότι ουδαμώς δικαιολογείται ότι τοιαύτη αισιοδοξία και ότι χρειάζεται οργανωμένος και συντονισμένος αγών ολοκλήρου του λαού.

Το Συμβούλιον κατήρτισε υποεπιτροπέαν εκ του τότε Τοποτηρητού της Υμετέρας Σεβασμιότητος και των κ.κ. Λανίτη Δημητρίου και εμού να μελετήση την εξεύρεσιν τρόπου συνεργασίας. Και η υποεπιτροπέα ομοφώνως κατέληξεν εις το ότι δέον να κληθή διακομματική συνδυάσκειψς η οποία να καθορίση την πολιτικήν μας γραμμή και να καταλήξη εις ομόφωνον υπόδειξιν του μέλλοντος Αρχιεπισκόπου προς αποφυγήν του εκλογικών προστριβών, αι οποίαι θα επηρέαζον τον εθνικόν αγώνα.

Η εισήγησις της υποεπιτροπέας ετέθη ενώπιον του Εθναρχικού Συμβουλίου, επολεμήθη υπό της

εθνικόφρονος πλειοψηφίας και κατεψηφίσθη υπό της Υμετέρας σεβασμιότητας, παρά την παραίτησιν μου εκ του συμβουλίου.

Η σημασία της τριαύτης ψήφου σας, Σεβασμιώτατε, δεν ήτο άλλη παρά πλήρης συμφωνία μετά των εθνικοφρόνων ότι οι αποτελούντες την Παράταξιν Εθνικής Συνεργασίας έπρεπε να αγνοηθούν και να μην γίνουν δεκτοί εις τον εθνικόν αγώνα. Επηκολούθησεν η Αρχιεπισκοπική εκλογή και το διάγγελμα του Κυβερνήτου διά την Διασκεπτικήν.

Ο Μακαριώτατος πολύ ορθώς εσκέφθη να καλέση τα διάφορα κόμματα να στείλουν τους αντιπροσώπους εις την Αρχιεπισκοπήν εις κοινήν σύσκεψιν προς αντιμετώπισιν της καταστάσεως.

Τα εθνικόφρονα κόμματα δεν εδέχθησαν να παρακαθήσουν εις σύσκεψιν εν τη Αρχιεπισκοπή με τους αντιπροσώπους της Παρατάξεως Εθνικής Συνεργασίας και η Σεβασμιότης σας υπεστήριξεν την άποψιν των. Ο Αρχιεπίσκοπος εκάλεσε τότε τους αντιπροσώπους των παρατάξεων κεχωρισμένως. Και εις μεν τη σύσκεψιν του Αρχιεπισκόπου μετά των αντιπροσώπων των Εθνικοφρόνων κομμάτων ελάβε μέρος και επιδοκιμάατε εκ νέου την άποψιν τω ότι επ ουδενί λόγω να γίνωμεν δεκτοί εις τον εθνικόν αγώνα, εις σύσκεψιν δεν του Αρχιεπισκόπου μετά των αντιπροσώπων της Παρατάξεως μας δεν ελάβατε μέρος επιδεικνύοντες την αποδοκιμασίαν σας προς την πασάταξιν μας. Τώρα αποτείνεσθε προς τα πατριωτικά μας αισθήματα.

Ενεφανίσθημεν ενώπιον του Μακαριωτάτου και εδώσαμεν εις αυτόν γραπτώς τας απόψεις μας, θα έπρεπε να τας έχετε ιδή. Εδηλώσαμεν ότι ένωσις και μόνον ένωσις δύναται να ικανοποιήσει τον κυπριακόν λαόν. Εδηλώσαμεν αυτό το οποίον ζητάτε, Σεβασμιώτατε. Και όμως δεν εθεωρήσατε ως εθνικώς σκόπιμον να μας καλέσετε εις συνεργασίαν μετά της Εκκλησίας, αλλ' ηρκέσθητε να βλέπετε τον Τύπον των εθνικοφρόνων και των υπαλλήλων των Μητροπόλεων σας να εμμένουν να μας αποκλείσουν από τον εθνικόν αγώνα τον οποίον θέλουν ως μονοπάλιον των κομμάτων

των και να μας υβρίζουν ως παροδότας, καταχθονίους και αγύρτας.

Από διειτίας η Παράταξις μας φωνάζει διά συνεργασίαν και εδήλωσε καθαρά ότι επιρρίπτει την ευθύνην της διασπάσεως του αγώνος εις τους κομματικώς αδιαλλάκτους εθνικόφρονας.

Παρ' όλα ταύτα η Υμετέρα Σεβασμιότης προ ολίγων ακόμη ημερών εκαλέσατε εις σύσκεψιν εις την Αρχιεπισκοπήν διά να εκδώσετε διάγγελμα προς τον λαόν. Και πάλιν επιδεικτικά μας αγνοήσατε ως να μη είμεθα μέρος του λαού μας. Με όλον τον σεβασμόν να μου επιτρέψητε, Σεβασμιώτατε, να παρατηρήσω ότι δεν επολιτεύθη εις το εθνικόν ζήτημα ως Εθνάρχης, αλλ' ως κομματάρχη.

Και τώρα θα προχωρήσω εις την ουσίαν της επιστολής σας. Η παράταξις εθνικής συνεργασίας εμμένει εις το σύνθημά σας Ενωσις και μόνον Ενωσις, θα ικανοποιήση τον Κυπριακόν λαόν. Διατί δεν μας δέχεσθε εις συνεργασίαν πάνω εις το σύνθημα αυτό; Ημείς εζητήσαμεν να κάμωμεν το σύνθημα αυτό πραγματικότητα, διά να γίνη πραγματικότης θα έπρεπε όχι απλώς να αποφασισθή να απόσχωμεν από την Διασκεπτικήν, αλλά να ιδούμεν όλοι μαζί τι επιβάλλεται να κάμωμεν περαιτέρω.

Διότι με μόνην την αποχήν από την Διασκεπτικήν απλώς θα διαιωνίσωμεν το σημερινόν απολυταρχικόν καθεστώς, αντί να εξασκήσωμεν πίεσιν επί της Βρεττανικής κυβερνήσεως να παραγνώριση το δίκαιον της εθνικής μας αξιώσεως. Απλή αποχή από την Διασκεπτικήν αποτελεί άρνησιν και όχι δράσιν. Και θα γίνωμεν γελοίοι φωνάζοντες απλώς εκ καθέδρας Ενωσιν και μόνον Ενωσιν θέλομεν, και αφήνοντες τον λαόν και τας κοινότητας να απαιτούν από την Κυβέρνησιν οικονομικά ωφελήματα τα οποία οι ίδιοι πληρώνουν.

Ημείς θέλομεν να κάμωμεν πραγματικόν ενωτικόν αγώνα. Και όμως αντί να δήτε τας απόψεις μας, αντί να τας ακούσετε και να τας συζητήσετε, μας αγνοείτε και αρκείσθε να θέλετε να μας αποκλείσουν

από τον εθνικόν αγώνα και να μας υβρίζουν.

Αφού μας αποκλείσατε από τον εθνικόν αγώνα έχομεν καθήκον ως Έλληνες να κάμωμεν μεγαλοπρεπή αγώνα και η Υμετέρα Σεβασμιότης δεν είναι ποσώς δικαιολογημένη να μας κατηγορεί ότι απειθαρχούμεν προς την Εθναρχίαν, αφού αυτή πρώτη μας ηγνόησεν και αντί να είναι Εθναρχία μετεβλήθη εις Κομματαρχίαν.

Επιθυμώ να καταστήσω σαφές εις την ημετέραν Σεβασμιότητα και εις ολόκληρον τον Κυπριακόν λαόν ότι η Παράταξις Εθνικής Συνεργασίας εμμένει εις την ένωσιν και επιμένει εις το ότι μόνον διά της ηνωμένης οργανωμένης προσπαθείας ολοκλήρου του λαού δύναται να την επιτύχει.

Εάν η Υμετέρα σεβασμιότης θελήση να λάβη υπ' όψιν τας δηλώσεις ταύτας και μας καλέση, αντί να αφήνη να εκφυλίζεται ο ενωτικός αγών του Κυπριακού λαού, εις αγώνα μονοπωλήσεως της εθνικής ιδέας και εκμεταλλεύσεως αυτής απλώς προς κομματικήν επικράτησιν, δύναται να είναι βεβαία ότι θα εύρη πρόθυμον πάντοτε την παράταξιν εθνικής συνεργασίας, όχι μόνον επί του εθνικού ζητήματος, αλλά και επί του Αρχιεπισκοπικού.

Επειδή πάντοτε θέλω να σκέπτομαι και να κινούμαι μέσω εις την πραγματικότητα δεν δύναμαι να μη αναφερθώ εις την νύκτα την οποίαν κάμνετε εις την επιστολήν σας διά τας προσπαθείας της ελληνικής Κυβερνήσεως υπέρ του αγώνος μας και της σημασίας την οποίαν δίδετε εις το ομόφωνον ψήφισμα της Βουλής των Ελλήνων.

Γνωρίζομεν ότι η Ελληνική Κυβέρνησις ότι το και είναι εμπερίστατος και πρέπει να δεχθώμεν ότι ως πραγματικότητας τας προσφάτους δηλώσεις του κ. Τσαλδάρη ότι η Ελληνική Κυβέρνησις δεν δύναται σήμερον να ανακοινήση το ζήτημα. Και δεν πρέπει να παρίδωμεν την πρόσφατον δήλωσιν του Κυβερνήτου ότι ουδεμία συμφωνία μεταξύ της Βρετανικής και της ελληνικής κυβερνήσεως διά την εκχώρησιν της Κύπρου εις την Ελλάδα υφίσταται. Ούτε τοιαύται διαπραγματεύσεις καν γίνονται ούτε πρόκειται να γίνουν.

Η πραγματικότητα αυτή οδηγεί την εθνικήν μας σκέψιν εις το ότι υπέρ ποτέ ή άλλοτε ο ενωτικός αγών του Κυπριακού λαού περιορίζεται εις την ιδικήν του δράσιν και εντείνει την πίστιν μας εις τη ανάγκην της συντονισμένης και οργανωμένης δράσεως ολοκλήρου του λαού εις την οποίαν είμεθα πρόθυμοι να συμμετάσχωμεν. Αναμένομεν δε και αποδεχόμεθα πάσαν αρωγήν εκ της κυβερνήσεως της ελευθέρας πατρίδος, την οποίαν μετα το τελευταίον ανακοινωθέν του Κυβερνήτου έσπευσα να κατατοπίσω και να ζητήσω την αρωγήν της. Λυπούμαι Σεβασμιώτατε, εάν διά της απντήσεως μας σας επίκρανα. Η αλήθεια είναι πάντα πικρά. Θέλω όμως να τρέφω τη ελπίδα ότι αι παρατηρήσεις μου χρησιμεύσουν ώστε να βρεθή ο ορθός δρόμος της διαγωγής του ενωτικού μας αγώνος.

Εφ' ω και διατελώ της υμετέρας Σεβασμιότητος, εν Χριστώ πνευματικόν τέκνον, Ιωάννης Κληρίδης.

Όμως τα πράγματα οδηγούνταν από το κακό στο χειρότερο από πλευράς συνεγασίας και στις 4 Σεπτεμβρίου ο Ιωάννης Κληρίδης προέβαινε και σε μια νέα ενέργεια που έκλειε μια για πάντα το δρόμο της επιστροφής στη γραμμή της Εθναρχίας.

Με επιστολή του προς τον Κυβερνήτη τον πληροφορούσε ότι θα έπαιρνε μέρος στη Διασκεπτική και τόνιζε ότι η συμμετοχή του δεν αποτελούσε ένδειξη αποδοχής από αυτόν ή από το λαό οποιουδήποτε συντάγματος σε ανταλλαγμα με την Ένωση και ότι με τους άλλους Έλληνες της νήσου που θα παρίσταντο στη Συνέλευση θα επέμενε μέχρι την ικανοποίησή της.

Ανέφερε στην επιστολή του προς τον Αποικιακό Γραμματέα ο Ιωάννης Κληρίδης:

"1. Εις απάντησιν της υπό ημερομηνίαν 9ης Ιουλίου 1947 επιστολής σας αρ 72/46 σχετικώς με την πρόθεσιν της Α. Ε. του Κυβερνήτου να συγκαλέση Συμβουλευτικήν Διάσκεψιν διά να μελετήση τον καταρτισμόν προτάσεως προς Συνταγματικήν μεταρρύθμισιν εν Κύπρω, και δι' ης με ερωτάτε κατά

πόσον ως Δήμαρχος Λευκωσίας προτίθεμαι να δεχθώ να γίνω μέλος της Συμβουλευτικής βάσει των προτεινομένων όρων, έχω την τιμήν να σας πληροφορήσω ότι υπό την ως άνω αντιπροσπευτική μου ιδιότητα αποδέχομαι.

2. Επιθυμώ όμως να καταστήσω σαφές ότι η συγκατάθεσις μου διά την τωιαύτην συμμετοχήν επ' ουδενί λόγω αποτελεί ένδειξιν ότι είτε εγώ προσωπικώς, είτε ο λαός τον οποίον αντιπροσωπεύω, θα ικανοποιηθῆ διά της παροχής οιοδήποτε συντάγματος εις αντάλλαγμα της δικαίας αξιώσεως του Κυπριακού λαού διά την Ένωσιν μετά της Ελλάδος και ότι εγώ, μεθ' όλων των άλλων Ελλήνων της ελληνικής αυτής Νήσου, θα εμμείνωμεν εις τον αγώνα διά την Ένωσιν μέχρις ότου ικανοποιηθῆ ο εθνικός ούτος πόθος ημών.

3. Επιθυμώ επίσης να επωφεληθῶ της ευκαιρίας όπως εκφράσω την βαθείαν μου λύπην επί τω ότι η Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος μετά την λήξιν του πολέμου, δεν εφήρμοσε διά την Κύπρον την αρχήν της αυτοδιαθέσεως ως και την διακήρυξιν του πρωθυπουργού ότι η Μεγάλη Βρετανία δεν επιθυμεί να κρατή εντός της Βρετανικής Κοινοπολιτείας οιοδήποτε λαόν μη επιθυμούντα να παραμείνη εν αυτή.

Εχω την τιμήν να διατελώ
Ιωάννης Κληρίδης
Δήμαρχος Λευκωσίας

(Μεταγλώττιση)

"1. Σε απάντηση της επιστολής σας υπό ημερομηνία 9 Ιουλίου 1947 αρ 72/46 σχετικά με την πρόθεση της Α. Ε. του Κυβερνήτη να συγκαλέσει Συμβουλευτική Διάσκεψη για να μελετήσῃ τον καταρτισμό πρότασης προς Συνταγματική μεταρρύθμιση στην Κύπρο, και με την οποία με ρωτάτε κατά πόσον ως Δήμαρχος Λευκωσίας προτίθεμαι να δεχθώ να γίνω μέλος της Συμβουλευτικής με βάση τους προτεινόμενους όρους, έχω την τιμήν να σας πληροφορήσω ότι υπό την ως άνω αντιπροσπευτική μου

ιδιότητα αποδέχομαι.

2. Επιθυμώ όμως να καταστήσω σαφές ότι η συγκατάθεση μου για συμμετοχή με κανένα λόγο δεν αποτελεί ένδειξη ότι είτε εγώ προσωπικά, είτε ο λαός τον οποίο αντιπροσωπεύω, θα ικανοποιηθεί με την παροχή οποιουδήποτε συντάγματος σε αντάλλαγμα της δίκαιης αξίωσης του Κυπριακού λαού για την Ένωση με την Ελλάδα και ότι εγώ, με όλους τους άλλους Έλληνες της ελληνικής αυτής Νήσου, θα εμμείνουμε στον αγώνα για την Ένωση μέχρις ότου ικανοποιηθεί ο εθνικός αυτός πόθος μας.

3. Επιθυμώ επίσης να επωφεληθώ της ευκαιρίας όπως εκφράσω τη βαθιά μου λύπη στο ότι η Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας μετά την λήξη του πολέμου, δεν εφάρμοσε για την Κύπρο την αρχή της αυτοδιάθεσης ως και τη διακήρυξη του πρωθυπουργού ότι η Μεγάλη Βρετανία δεν επιθυμεί να κρατεί στη Βρετανική Κοινοπολιτεία οποιονδήποτε λαό που δεν επιθυμεί να παραμείνει σ' αυτήν.

Εχω την τιμή να διατελώ
Ιωάννης Κληρίδης
Δήμαρχος Λευκωσίας"

Την ενέγεια του Κληρίδη ακολούθησαν όλοι οι δήμαρχοι που είχαν εκλεγεί με τη σημαία της Αριστεράς, η ΠΕΟ, όλοι οι τούρκοι και μερικοί Έλληνες.

Έτσι ο Κυβερνήτης προχώρησε και συγκάλεσε την πρώτη συνεδρία της Νομοθετικής Συνέλευσης (Διασκεπτικής) για την 1η Νοεμβρίου 1947.

Η Διασκεπτική συγκαλείτο μέσα σε ένα κλίμα αβεβαιότητας και πολιτικής κρίσης στην Ελλάδα και την Τουρκία.

Στην Ελλάδα, ιδιαίτερα, η Κυβέρνηση Μάξιμου με λίγους μήνες ζωής είχε παραιτηθεί στις 23 Αυγούστου και ορκίσθη νέα στις 29 υπό τον Τσαλδάρη που τελικά παραιτήθηκε και αυτή και σχηματίστηκε νέα υπό τον Θεμιστοκλή Σοφούλη στις 7 Σεπτεμβρίου.

Εξάλλου στην Τουρκία σχηματίστηκε στις 11 Σεπτεμβρίου νέα Κυβέρνηση υπό τον Χασάν Σάκκα με

υπουργό Εξωτερικών τον Νετζμεντίν Σαντάκ, που θα έπαιζε σημαντικό ρόλο με τη στάση του στο Κυπριακό και την ανάμιξη της χώρας του πιο ενεργά σ' αυτό με τις ευλογίες της Αγγλίας αργότερα.